

2. Gedeelte handleiding

In de volledige handleiding zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Samenvatting van het stuk
- Beschrijving van de scènes
- Speltips
- Muziektips
- Toelichting op de rollen
- Rollenschema
- Variatie in het aantal rollen
- Decor
- Kleding
- Checklist attributen
- Liedschema
- Liedteksten

Op Zolder Producties schenkt veel aandacht aan hoe u als docent de leerlingen het beste kunt begeleiden op het gebied van spel en zang. Om op een eenvoudige manier het spel en de zang aan kwaliteit toe te laten nemen, staan er oefeningen en tips in de handleiding.

1. 10 SPELTIPS

De bijgevoegde woordenlijst kunt u met de leerlingen doornemen. Voordat u gaat repeteren met uw leerlingen, is het van belang om samen met hen de tekst te lezen en de plannen die zij hebben omtrent vormgeving en spel te inventariseren. Gebruik dus de ideeën van de leerlingen! Het is voor de leerlingen geweldig om hun eigen ideeën terug te zien; daarbij vergroot het de betrokkenheid bij het spel en de musical. Iets dat je uiteindelijk in hun spel terugziet.

U hoopt dat alle leerlingen even veel plezier hebben in het spelen van de musical en dat de teksten op een geloofwaardige en natuurlijke manier gespeeld worden. Maar waarom lukt het de ene leerling nu beter dan de andere? En belangrijker, hoe krijgt u alle leerlingen zover dat hun spel *geloofwaardig* wordt? Dat vraagt best veel van u als docent en er zijn natuurlijk specifieke dramamethodes over geschreven die hier niet in een korte handleiding uit te leggen zijn.

Toch kunnen deze 10 speltips u al een eind in de goede richting brengen!

Speltip 1. Rolbiografie

Laat alle leerlingen een *rolbiografie* (zie bijlage) van hun rol schrijven. Als voor de speler de sociale en fysieke kenmerken van de rol duidelijk zijn, is het veel gemakkelijker om te begrijpen waarom hij of zij iets doet. Daarbij kun je de fysieke beschrijving gemakkelijk gebruiken in de vormgeving van de rol. Een dikke jas of een houten been doet wonderen op het toneel.

Oefening!

Laat de leerlingen een rolbiografie van hun rol schrijven. U kunt deze als docent lezen en van commentaar voorzien. Ook is het mogelijk dat de leerlingen voor een klas een gedeelte ervan in hun rol presenteren. Geef de leerlingen de tijd dit voor te bereiden. Laat ze één voor één opkomen en vertellen en spelen wie zij zijn. Eventueel in groepjes (bijvoorbeeld de families), dan kunnen de verschillende rollen op elkaar reageren. De klas kan hen vragen over hun leven stellen.

Speltip 2. Emotie

Laat de leerlingen onder elk van de zinnen/clausen (aaneengesloten stuk tekst) een emotie schrijven. Daarbij is het het meest spannend om de onderlaag (de werkelijke gedachte onder de tekst) als uitgangspunt te nemen. Zo kan een zin als 'ik houd van je' op heel veel verschillende manieren uitgesproken worden. En misschien is verdrietig of boos wel een betere keuze dan 'verliefd'.

Oefening!

Oefen hier vervolgens mee. Laat de leerlingen in een aantal stappen de emotie steeds groter spelen. Roep een getal tussen de 1 en de 10. Als u 1 roept, spelen ze de emotie klein. Als u 10 zegt, spelen ze het groot en overdreven. Laat ze door de ruimte lopen, oefen eerst non verbaal. Laat ze dan een belangrijke zin van hun rol hardop zeggen. Laat ze als derde stap een andere emotie op hun zin 'plakken'. Het laat zien dat de tekst niet altijd op 1 manier gezegd hoeft te worden. Laat ze vervolgens waarde 10 (heel groot spel) gebruiken in hun uiteindelijke spel!

Spel tip 3. Concentratie

Concentratie is erg belangrijk op het toneel. Een leerling heeft als hij bijvoorbeeld zijn tekst niet meer weet, vaak de neiging uit zijn of haar rol te stappen. Wijs de leerlingen er continue op, dat ze op het toneel hun rol zijn, en nooit zichzelf.

Oefening!

Laat de leerlingen hun scène spelen. De andere leerlingen aan de kant mogen geluiden maken. De leerlingen moeten proberen gewoon door te blijven spelen. Een andere manier van afleiden kan zijn dat u zelf wegloopt, of ineens iets onverwachts doet. Blijven ze nog steeds doorspelen?

Spel tip 4. Durven

Coach de leerlingen op aanwezigheid en lef op het toneel. Een goede speler is zich bewust van zijn of haar publiek. Zorg ervoor dat de leerlingen niet met hun rug naar het publiek staan en dat ze duidelijk en met volume de zaal in spreken. Liever teveel dan te weinig!

Oefening! Het kan helpen door een (imaginair) publiek te bedenken. Hoe spelen ze de scène voor een zaal met kleuters, voor een zaal bejaarden of een zaal vol met doven? Laat de leerlingen zich in de oefening rechtstreeks richten tot de zaal, niet in de uiteindelijke presentatie.

Spel tip 5. Samenspel

Het is belangrijk dat de leerling niet alleen zijn eigen tekst opzegt, maar dat hij of zij reageert op het spel van de ander door goed te kijken en te luisteren. Als iemand een tekst heel boos zegt reageer je anders dan wanneer diegene je heel lief aanspreekt.

Oefening! Neem een situatie uit het script. Niet de letterlijke tekst. Laat de leerlingen die in de scène spelen naar elkaar toelopen en de situatie in hun eigen woorden spelen. Belangrijk is hierbij dat ze echt naar elkaar luisteren en op elkaar reageren. Laat ze daarna de scène met tekst spelen en hetzelfde gevoel vasthouden.

Spel tip 6. Tableaus

Om snel resultaat te boeken, kun je goed gebruik maken van tableaus. Vertel dat het een freeze/een foto is. Om diepte in het beeld te brengen, kun je de leerlingen neerzetten in een diagonaal en gebruik maken van hoogte en laagte. Zet ze dicht bij

elkaar in een groep en laat ze een specifieke houding aannemen die past bij de emotie of de situatie van het moment.

Oefening!

Laat de leerlingen thuis of in de klas uit tijdschriften en kranten mooie plaatjes uitzoeken van groepen mensen. Deze kunnen gebruikt worden als tableau.

Spel tip 7. Ruimtegebruik

Het gebruik van de ruimte is een belangrijk onderdeel van het stuk. Hoe de spelers in de ruimte en ten opzichte van elkaar staan, zegt veel over hun rol. Geef de verschillende groepen hun eigen ruimte. Zorg voor diagonalen, en verschillen in hoog en laag. Zorg ervoor dat ze altijd zichtbaar zijn voor het publiek. De leerlingen hebben in elke scène hun eigen vaste plekken, zorg dat ze goed weten waar ze staan op welk moment.

Oefening!

Geef aan dat het speelveld een zinkende boot is. Deze moet altijd in evenwicht zijn. Daarom moeten ze zich evenwichtig over de ruimte verdelen. Als het groepje leerlingen zich naar de andere kant van het podium beweegt, moeten de anderen zich ook verdelen. Dit verhoogt behalve het ruimtelijk inzicht, tevens de concentratie van het spel.

Spel tip 8. Tempo/ritme: slow motion en versnellen

De voorstelling kent zijn eigen ritme, door de opbouw van de tekst en de liedjes. Toch kun je proberen door het wisselen in tempo de voorstelling spannender te maken. Zo moet scène 6, de ruzie, snel gespeeld worden. Een scène die meer tijd nodig heeft is scene 14, en dan vooral het moment vlak voor de moord. Dat kun je door middel van slow motion even heel spannend maken.

Oefening!

Italiaantje

Als de scène aan tempo moet winnen, laat de leerlingen dan de tekst als twee Italianen uitspreken. Laat ze heel snel op elkaar reageren! Het kan niet snel genoeg!

Slow motion

Oefening: laat de scene van de moord even door de hele klas spelen, in slow motion?

Gebruik de mooiste en spannendste bewegingen voor de uiteindelijke scene.

Spel tip 9. Bewegen

Tijdens de liedjes is het belangrijk dat de leerlingen doorgaan met hun spel. Het wordt snel statisch als de leerlingen stil op het podium staan en zingen. Dat betekent dat elk liedje door een bewegingspatroon ondersteund moet worden. Zie hiervoor de beschrijving van de scènes. Maak gebruik van de kwaliteiten van de leerlingen, vaak zijn er een aantal leerlingen die uitstekend kunnen dansen en kunnen begeleiden. Ook als docent kunt u de leerlingen een eenvoudig bewegingspatroon aanleren. Let op: maak het niet te illustratief: ga niet de woorden of de zinnen *letterlijk uitbeelden*, maar maak een patroon dat bijvoorbeeld de emotie van het moment ondersteunt.

Oefening! Iets dat kan helpen is een aantal vaste tableaux bedenken in elk lied, en de spelers in een bepaald bewegingspatroon naar de verschillende tableaux (drie is genoeg) laten bewegen. Zo'n bewegingspatroon kan bijvoorbeeld slow motion zijn,

maar ook bewegen als robots, alsof je dronken bent, over de grond rollen, over elkaar heen springen etc. Experimenteer!

Speltip 10. Decor gebruiken

Het decor is geen zetstuk, maar moet functioneel gebruikt kunnen worden. Hoe abstracter de vormgeving, hoe meer verschillende functies het decor kan hebben. Zoek op internet verschillende foto's van bestaande decors uit het theater en laat de leerlingen meedenken in het ontwerpen ervan.

Oefening!

Laat als het decor er is, de leerlingen onderzoeken wat ze er allemaal mee kunnen. Op welke plekken kun je allemaal staan/zitten/liggen in het decor? Hoe kun je beide kanten goed bereiken? Doen, want het levert uiteindelijk veel op!

2. VARIATIE IN HET AANTAL ROLLEN

De musical is nu geschreven voor **31** rollen met tekst.

Verdeling jongens/meisjes:

- 8 rollen voor meisjes
- 14 rollen voor jongens
- 9 rollen onbelangrijk jongen/meisje

Met deze indeling kunt u de musical spelen met 31 leerlingen.

Deze is echter gemakkelijk aan te passen voor meer of minder rollen:

Minder rollen

Dubbelrollen: Opa-Vader Lorenzo, Marco – Mercutio, Thys- Tebaldo, Pax- Paris, Ben – Benvolio, filmer-postbode. Daarnaast kunnen ook de rollen van de regisseur, de regieassistent, de souffleur, de kleedster, de decorman gemakkelijk gedubbeld worden met spelers uit het heden. De non-verbale rollen kunnen komen te vervallen.

Met deze aanpassingen kunt u de musical met minimaal **20** leerlingen spelen.

Meer rollen

Soms heeft u een grote groep, bijvoorbeeld door het samenvoegen van twee klassen.

- U kunt dan de volgende rollen toevoegen:
Non verbale rollen: ongeveer 8 spelers (dansers, filmploeg, familie)
- In scène 12 zit een orkest. Dat kan natuurlijk op band, maar misschien heeft uw school wel beschikking over een schoolorkest?
- Sommige leerlingen hoeven niet persé op de voorgrond. Het is echter leuk als deze leerlingen een duidelijke rol achter de schermen kunnen vervullen zoals decorbouwers, licht- en geluidstechnici, kledingontwerpers etc.

Met deze aanpassingen kunt u de musical met maximaal **41** leerlingen spelen.

3. DECOR

Na het lezen van het stuk, heeft u gemerkt dat er twee locaties zijn waar de scènes zich afspelen. Namelijk:

1. HET PLEIN met aan weerszijden twee gevels van huizen
2. HET THEATER in de 16e eeuw

Hoe zou het decor eruit kunnen zien?

Het plein

De meest gebruikte locatie is het plein. Zet het publiek in de lengte tegenover elkaar, eventueel met een verhoogde tribune. In het midden ligt het lege plein met daarop een bankje en een boom. Eventueel een aantal losse elementen waarop men kan uitrusten. De schat ligt precies in het midden. U kunt kiezen voor een bijzondere ondergrond, bijvoorbeeld kunstgras of een zeil

met tegels als opdruk. Dat geeft gelijk het kader van het speelvlak aan. Aan weerszijden van de breedte van de zaal, kunt u twee huizen maken. U kunt kiezen voor twee dichte gevels, maar het is natuurlijk helemaal leuk als de deuren en ramen open kunnen. Erachter kunnen ladders staan, waardoor mensen uit het raam kunnen hangen. Maak verschil in gevels. Het huis van Romanee is rommelig, staat niet strak in de lak, dingen hangen scheef, de bloemetjes hangen er een beetje bij, gebloemde gordijnen, een deur naar de praktijk van vader Loek, kat achter de ramen. Het huis van Julian oogt fris, is mooi geverfd, alles staat recht, rolgordijnen, kandelaars voor de ramen. Sportfietsen tegen de gevel.

- Deze opstelling vraagt meer van de spelers dan een oud vertrouwd podium aan een kant van de zaal. Ze moeten alle twee de kanten opspelen. Toch levert het uiteindelijk meer op: het beeld verrast en er is een groot speelvlak, ook voor de dansers. Probeer het maar!

Shakespeare's theater: Het Globe Theatre, Londen

Het theater

Door rode theaterdoeken voor de huizen te hangen en te kiezen voor een andere ondervloer, zoals zwart zeil (balletvloer), oogt het geheel onmiddellijk heel anders. Aan de randen staan (nep)fakkels, net als in de tijd van Shakespeare. Zoals u op de afbeeldingen kunt zien, speelde men in de tijd van Shakespeare op een verhoogd

podium. Daar kunt u natuurlijk ook voor kiezen door podium-delen in het midden van het speelvlak te leggen. De ladder/boom van Romee kunt u gemakkelijk omvormen tot balkon. Maar ook een stellage kan natuurlijk prima dienst doen.

4. KLEDING

Bij de beschrijving van de rollen, staan suggesties voor de kleding voor de personages uit de huidige tijd. De 16^e eeuw vraagt iets meer van uw creativiteit. Misschien zijn er wel ouders die mee willen helpen? U kunt natuurlijk kiezen voor een heel kostuum, en dat ziet er ook prachtig uit, maar het is ook mogelijk te volstaan met een element uit die tijd. Een mantel, een waaier, een kraag: het geeft al gelijk een sfeer aan.

Hieronder ziet u enkele voorbeelden uit de tijd van Shakespeare. Het onderste voorbeeld geeft aan dat u ook kunt kiezen voor 'abstractere' kostuums door bijvoorbeeld met twee verschillende kleuren te werken.

5. CHECKLIST ATTRIBUTEN

Proloog:

- Fiets
- Twee brieven
- Een kaart
- Naambordje

Scene 1:

- Pijp/sigaar opa
- Breiwerkje oma

Scene 2:

- Kratten met frisdrank
- Boodschappentassen
- Tafels
- Slingers
- Ballonnen
- Fietsen
- Chips
- Ladder
- Saladeschaal met komkommer en tomaten

Scene 3:

- Zie scene 2

Scene 4:

- Bal
- Crossfiets
- Parasol
- Kist

Scene 5:

- Bling bling attributen: gouden appels, kettingen, geld, laptop, cocktails etc.
- Kist

Scene 6:

- Kist

Scene 7:

- Kist

Scene 8:

- Ipad of schrift
- Kist

Scene 9:

- Kist

Scene 10:

- Kussens
- Dekens
- Wit laken
- Zaklampen

- Kist
- Boek

Scene 11:

- Kledingrekken met kledingstukken
- Fakkels
- Decorstukken
- Jurk
- Pak
- Mantel
- Schaar, naald en draad
- Kartonnen balkon en balustrade

Scene 12:

- Haarborstel
- Kerkboek

Scene 13:

- Niets

Scene 14:

- Degens

Scene 15:

- Boek
- Rugzak

Scene 16:

- Muur
- Naambordje in tweeën
- Salade
- Ladder

Scene 17:

- Zie scene 16
- Cheque in tweeën
- Camera
- Microfoon aan hengel

Scene 18:

- Boek
- Rugzak
- Kist

Scene 19:

- Cheque/plakband
- Salade
- Lampionnen
- Slingers etc.
- Boom
- Boek

Epiloog:

- Brief en punaise
- Fiets

